

CLASIFICAREA ȘI TIPOLOGIA SUBIECȚILOR INFRAȚIUNILOR ELECTORALE

CLASSIFICATION AND TYPOLOGY OF SUBJECTS OF ELECTORAL CRIMES

DOI: 10.5281/zenodo.16443884

UDC: 343.726:343.24

Igor SOROCEANU

Institutul de Administrație Publică

Email: soroceanuuuigor@gmail.com

ORCID: 0000-0002-8719-0454

Rezumat: *Clasificarea și tipologia subiecților infracțiunilor electorale are rolul de a evidenția importanța și complexitatea fenomenului infracțional în contextul proceselor electorale. Într-o democrație funcțională, alegerile libere și corecte reprezintă fundamentul legitim al autorității publice, iar respectarea normelor legale este esențială pentru asigurarea integrității acestora. Cu toate acestea, infracțiunile electorale constituie o amenințare semnificativă la adresa acestui principiu, afectând nu doar rezultatele alegerilor, ci și încrederea cetățenilor în instituțiile statului.*

Cuvinte-cheie: *subiect de drept, tip de infracțiune, efecte negative, metode de prevenire și combatere, vot multiplu, falsificarea documentelor, etc.*

Abstract: *The classification and typology of subjects of electoral crimes aims to highlight the importance and complexity of the criminal phenomenon in the context of electoral processes. In a functioning democracy, free and fair elections represent the legitimate foundation of public authority, and compliance with legal norms is essential to ensure their integrity. However, electoral crimes constitute a significant threat to this principle, affecting not only the results of elections, but also citizens' trust in state institutions.*

Keywords: *subject of law, type of crime, negative effects, methods of prevention and control, multiple voting, document falsification, etc.*

Introducere. Clasificarea și tipologia subiecților infracțiunilor electorale sunt esențiale pentru înțelegerea dinamicii acestor acte ilicite. Subiecții acestor infracțiuni pot fi împărțiți în diverse categorii, în funcție de rolul și implicarea lor în procesul electoral. Aceștia pot include, dar nu se limitează la, candidați, membri ai comisiilor electorale, funcționari publici, alegători și organizații politice. Fiecare dintre aceste categorii are propriile motivații și modalități de acțiune, ceea ce complică analiza și prevenirea infracțiunilor electorale.

În această cercetare, ne propunem să explorăm în detaliu clasificarea subiecților infracțiunilor electorale, să identificăm tipologiile acestora și să

discutăm despre impactul pe care aceste infracțiuni îl au asupra procesului electoral și asupra democrației în general. Prin această analiză, dorim să contribuim la o mai bună înțelegere a fenomenului infracțional electoral și la dezvoltarea unor măsuri eficiente de prevenire și combatere a acestuia.

Gradul de investigare a problemei la momentul actual, scopul cercetării. La momentul actual, importanța și scopul de elaborare a prezentului demers științific, apare din intenția autorului de a releva în prim-plan unele repere doctrinare și legislative în domeniul clasificării și tipologiei subiecților infracțiunilor electorale. Totodată este și necesitatea stringentă de efectuare a unei analize ample referitor la esența subiectului cercetării.

Materiale utilizate și metode aplicate. În procesul elaborării articolului științific ne-am ghidat de mai multe și diverse metode de cercetare științifică care au făcut posibilă investigarea corespunzătoare a subiectului titlative, dintre care putem enumera: metoda analizei, metoda sintezei, metoda deducției, metoda sistemică, metoda istorică, precum și metoda comparativă.

Baza teoretico-juridică a demersului științific cuprinde materialul definitoriu care direct sau indirect, abordează esența și conținutul subiectului supus cercetării.

Rezultatele obținute în baza analizelor științifice efectuate. Infracțiunea electorală în Republica Moldova se referă la orice act ilegal sau ilicit care afectează procesul electoral, subminând integritatea, corectitudinea și transparența alegerilor. Aceste infracțiuni sunt reglementate de legislația națională, în special prin Codul Penal al Republicii Moldova, și pot include o varietate de comportamente care contravin normelor legale stabilite pentru desfășurarea alegerilor.

În condițiile cadrului legal, putem întâlni următoarele tipuri de infracțiuni electorale:

1) *frauda electorală*, aceasta include acțiuni precum falsificarea voturilor, manipularea buletinelor de vot, votul multiplu sau utilizarea de documente false pentru a influența rezultatele alegerilor;

2) *corupția electorală*, aceasta se referă la oferirea sau acceptarea de mită în scopul influențării votului alegătorilor sau al deciziilor luate de funcționarii publici în cadrul procesului electoral;

3) *încălcarea normelor de campanie electorală*, aceste infracțiuni includ nerespectarea regulilor privind finanțarea campaniilor electorale, publicarea de informații false sau înșelătoare despre candidați și utilizarea resurselor publice în scopuri electorale;

4) *obstrucționarea procesului electoral*, acest tip de infracțiune se referă la acțiuni care împiedică desfășurarea normală a alegerilor, cum ar fi intimidarea alegătorilor, perturbarea activității secțiilor de votare sau atacurile asupra membrilor comisiilor electorale;

5) *falsificarea documentelor electorale*, aceasta include crearea, modificarea sau distrugerea documentelor oficiale legate de procesul electoral, cum ar fi listele de alegători sau procesele-verbale ale votării.

Infrafracțiunile electorale au un impact semnificativ asupra procesului democratic și asupra societății în ansamblu. Unele dintre principalele efecte negative ale acestor infrafracțiuni pot fi următoarele:

a. *subminarea încrederii publice*, infrafracțiunile electorale pot eroda încrederea cetățenilor în procesul electoral și în instituțiile statului. Atunci când alegătorii percep că alegerile sunt manipulate sau că rezultatele sunt falsificate, ei devin mai sceptici cu privire la legitimitatea autorităților alese, ceea ce poate duce la apatie și la scăderea participării la vot;

b. *dezintegrarea procesului democratic*, infrafracțiunile electorale afectează fundamentul democrației, care se bazează pe alegeri libere și corecte. Manipularea votului, corupția și alte acte ilegale pot distorsiona voința populară, conducând la alegeri care nu reflectă cu adevărat preferințele cetățenilor;

c. *instabilitate politică*, aceste infrafracțiuni pot genera tensiuni și conflicte politice, mai ales în societățile divizate. Contestarea rezultatelor alegerilor din cauza suspiciunilor de fraudă poate duce la proteste, violențe și instabilitate socială, afectând astfel ordinea publică și coeziunea socială;

d. *încălcarea drepturilor fundamentale*, infrafracțiunile electorale pot afecta drepturile fundamentale ale cetățenilor, inclusiv dreptul de a vota și de a fi ales. Intimidarea alegătorilor, restricționarea accesului la informații sau manipularea procesului electoral subminează libertățile civile și drepturile politice;

e. *corupția sistemică*, infrafracțiunile electorale pot contribui la perpetuarea corupției în sistemul politic. Atunci când corupția devine o practică obișnuită în campaniile electorale, aceasta poate influența deciziile politice și poate duce la o guvernare inefficientă și lipsită de responsabilitate;

f. *impact economic*, instabilitatea politică generată de infrafracțiunile electorale poate avea consecințe economice negative. Investitorii pot deveni reticenți în a investi într-o țară cu un climat politic instabil, ceea ce poate afecta dezvoltarea economică și bunăstarea generală a populației;

g. *polarizarea societății*, infrafracțiunile electorale pot contribui la polarizarea societății, divizând comunitățile pe baza apartenenței politice. Aceasta poate duce la conflicte sociale și la o deteriorare a relațiilor interumane, afectând coeziunea socială.

Subiecții infrafracțiunilor electorale sunt persoanele sau entitățile care pot comite acte ilegale în contextul procesului electoral. Aceștia pot fi clasificați în mai multe categorii, fiecare având roluri și responsabilități diferite în cadrul alegerilor. Principalele categorii de subiecți ai infrafracțiunilor electorale le vom enunța și analiza în ordinea care succede:

1. *Candidați*. Candidații la funcții publice pot comite infrafracțiuni electorale

prin oferirea de mită alegătorilor pentru a obține voturi, falsificarea documentelor necesare pentru înregistrarea candidaturii, nerespectarea normelor de campanie electorală, cum ar fi depășirea limitelor de cheltuieli, etc.;

2. Alegătorii. Alegătorii pot fi implicați în infracțiuni electorale prin comiterea în realitatea obiectivă a acțiunilor de *vot multiplu*, adică votarea în numele altor persoane sau în mai multe secții de votare, acceptarea de mită sau alte stimulente pentru a vota într-un anumit fel, falsificarea identității pentru a obține un buletin de vot, etc.;

3. Membri ai comisiilor/circumscripțiilor/birourilor electorale. Membrii comisiilor/ circumscripțiilor/ birourilor electorale, care sunt responsabili pentru organizarea și desfășurarea alegerilor, pot săvârși ilegalități manifestate prin manipularea rezultatelor votului sau falsificarea proceselor-verbale, nerespectarea procedurilor legale în desfășurarea alegerilor, intimidarea alegătorilor sau a altor membri ai comisiilor/ circumscripțiilor/ birourilor electorale;

4. Funcționari publici. Funcționarii publici pot fi implicați în infracțiuni electorale precum ar fi: abuzul de putere în favoarea unui candidat sau partid; utilizarea resurselor publice în campaniile electorale; nerespectarea legislației privind transparența și finanțarea campaniilor, etc.;

5. Partide politice. Partidele politice pot comite infracțiuni prin: finanțarea ilegală a campaniilor electorale, falsificarea documentelor necesare pentru înregistrarea partidului, implicarea în acte de corupție pentru a influența rezultatele alegerilor;

6. Organizații non-guvernamentale și grupuri de interes. Aceste entități pot fi implicate în infracțiuni electorale prin: finanțarea ilegală a campaniilor sau a activităților electorale; participarea la activități de lobby necorespunzătoare sau corupătoare;

7. Observatori. Observatorii pot fi subiecți ai infracțiunilor electorale cu referire la falsificarea rapoartelor de observație, intimidarea alegătorilor sau a altor observatori;

8. Mass-Media. Organizațiile de presă care informează publicul despre alegeri pot difuza informații false sau înșelătoare despre candidați sau partide, manipula opinia publică;

9. Actori internaționali. Entitățile externe care pot influența alegerile, cum ar fi organizațiile internaționale sau statele străine au menirea uneori să intervină în procesul electoral prin finanțarea ilegală a campaniilor sau prin dezinformare.

Depistarea subiecților infracțiunilor electorale este esențială pentru asigurarea integrității procesului electoral și pentru prevenirea și combaterea actelor ilegale. Există mai multe metode prin care autoritățile competente, organizațiile non-guvernamentale și societatea civilă pot identifica și monitoriza aceste infracțiuni. Unele dintre cele mai relevante și eficiente metode de depistare

a subiecților infracțiunilor electorale ar fi:

1. *Monitorizarea alegerilor.* Organizațiile non-guvernamentale și grupurile de observatori pot desfășura misiuni de monitorizare a alegerilor pentru a verifica respectarea legislației electorale. Aceștia pot raporta nereguli și pot identifica comportamente suspecte. Observatorii pot colecta informații despre incidentele de fraudă electorală, intimidare sau alte acte ilegale, documentându-le pentru a fi utilizate în investigații ulterioare;

2. *Analiza datelor.* Autoritățile pot analiza listele de alegători pentru a identifica posibilele nereguli, cum ar fi votul multiplu sau utilizarea identităților false. Utilizarea tehnicilor statistice pentru a detecta anomalii în rezultatele votului, cum ar fi diferențe neobișnuite între voturile exprimate pentru diferiți candidați sau partide;

3. *Colaborarea cu instituțiile de aplicare a legii.* Autoritățile de aplicare a legii pot desfășura investigații penale în cazurile de suspiciune de infracțiuni electorale, colectând dovezi și interogând martori. Colaborarea cu agențiile de informații poate ajuta la identificarea rețelelor de corupție sau a grupurilor organizate implicate în infracțiuni electorale;

4. *Campanii de conștientizare și educație.* Campaniile de educație publică pot ajuta cetățenii să recunoască infracțiunile electorale și să raporteze comportamentele suspecte autorităților competente. Stabilirea unor linii telefonice sau platforme online pentru raportarea incidentelor de fraudă electorală poate facilita depistarea acestor infracțiuni;

5. *Utilizarea tehnologiei.* Implementarea sistemelor de vot electronic poate reduce riscurile de fraudă, având în vedere că aceste sisteme pot include măsuri de securitate avansate pentru a preveni manipularea voturilor. Monitorizarea platformelor de socializare pentru a identifica campaniile de dezinformare sau activitățile ilegale legate de alegeri;

6. *Auditorii și inspecțiile.* Verificarea surselor de finanțare ale campaniilor electorale pentru a identifica posibilele încălcări ale legislației privind finanțarea partidelor politice. Organele abilitate pot efectua inspecții regulate pentru a verifica respectarea normelor legale de către candidați și partide;

7. *Colaborarea internațională.* Colaborarea cu organizații internaționale, cum ar fi OSCE sau Uniunea Europeană, poate aduce expertiză și resurse suplimentare pentru monitorizarea și depistarea infracțiunilor electorale.

Prevenirea infracțiunilor electorale este esențială pentru asigurarea integrității procesului electoral și pentru menținerea încrederii cetățenilor în instituțiile democratice. O abordare eficientă de prevenire implică o combinație de măsuri legislative, educaționale, tehnologice și de monitorizare, pe care le vom enunța și descrie în ordinea care succede:

1. *Îmbunătățirea cadrelor legale.* Actualizarea și clarificarea legislației electorale pentru a acoperi toate aspectele procesului electoral și pentru a stabili

sanțiuni clare pentru infracțiunile electorale. Stabilirea unor reguli stricte privind finanțarea campaniilor electorale, inclusiv transparența surselor de finanțare și limitarea cheltuielilor;

2. *Educarea cetățenilor.* Organizarea de campanii educaționale pentru a informa cetățenii despre drepturile lor electorale, despre cum să recunoască infracțiunile electorale și despre cum să le raporteze. Instruirea alegătorilor cu privire la procesul electoral, inclusiv despre importanța votului și despre modalitățile de a vota corect;

3. *Monitorizarea și observarea alegerilor.* Încurajarea organizațiilor non-guvernamentale să participe la monitorizarea alegerilor, asigurându-se că există observatori independenți care să supravegheze desfășurarea procesului electoral. Stabilirea unor canale de raportare pentru alegători și observatori, astfel încât să poată semnala nereguli sau comportamente suspecte;

4. *Utilizarea tehnologiei.* Implementarea sistemelor de vot electronic care să reducă riscurile de fraudă, având în vedere că aceste sisteme pot include măsuri de securitate avansate. Utilizarea tehnologiilor de identificare biometrică pentru a preveni votul multiplu și pentru a asigura că fiecare alegător își exercită dreptul de vot o singură dată;

5. *Colaborarea între instituții.* Colaborarea instituțională, autoritățile de aplicare a legii și alte instituții relevante pentru a coordona eforturile de prevenire și combatere a infracțiunilor electorale. Instruirea funcționarilor publici și a membrilor comisiilor electorale cu privire la legislația electorală și la modalitățile de identificare a infracțiunilor;

6. *Sanționarea infracțiunilor.* Asigurarea că infracțiunile electorale sunt investigate și sancționate corespunzător, pentru a descuraja comportamentele ilegale. Publicarea informațiilor despre cazurile de infracțiuni electorale și despre măsurile luate împotriva celor vinovați, pentru a spori responsabilitatea;

7. *Evaluarea și îmbunătățirea proceselor.* Realizarea unor evaluări post-electorale pentru a identifica neregulile și pentru a propune măsuri de îmbunătățire a procesului electoral. Colectarea de feedback de la alegători și observatori pentru a înțelege mai bine problemele întâmpinate și pentru a adapta măsurile de prevenire.

Prin urmare, în vederea exemplificării reperilor enunțate în prezenta cercetare de mai sus în realitatea obiectivă, vom menționa un exemplu prin prezentarea unui studiu de caz, cu titlul de model: *în cadrul alegerilor locale din Republica Moldova din 2023, un caz semnificativ de fraudă electorală a fost raportat în orașul „C”, și anume în perioada campaniei electorale, un partid politic a decis să implementeze o strategie de fraudă electorală pentru a-și asigura victoria în alegerile pentru funcția de primar. Candidatul acestui partid, I. P., a coordonat o serie de acțiuni ilegale prin intermediul unor susținători și membri ai organizației locale.*

Metodele de fraudă electorală pe acest caz au fost utilizate în următoarea ordine:

1. *Votul multiplu*, susținătorii lui I. P. au fost instruiți să voteze de mai multe ori, folosind identități false sau documente de identitate ale altor persoane. Au fost create liste cu nume fictive pentru a justifica voturile suplimentare;

2. *Mită electorală*, candidatul și susținătorii săi au oferit mită alegătorilor, inclusiv sume mici de bani și bunuri, pentru a-i convinge să voteze pentru el. Aceasta a inclus, de asemenea, promisiuni de locuri de muncă sau alte beneficii;

3. *Falsificarea documentelor*, au fost falsificate listele de alegători, iar numele unor persoane care nu existau au fost adăugate pentru a justifica voturile suplimentare. De asemenea, buletinele de vot au fost manipulate;

4. *Intimidarea alegătorilor*, membrii partidului au intimidat alegătorii care nu doreau să voteze pentru I. P., amenințându-i cu repercusiuni sociale sau economice.

Frauda electorală în cadrul acestui studiu de caz a fost descoperită în urma unei plângeri depuse de un grup de alegători care au observat nereguli în procesul de votare. Aceștia au raportat activitățile suspecte autorităților competente, iar o echipă de observatori independenți a fost trimisă pentru a investiga.

Autoritățile au demarat o investigație care a inclus *interogarea martorilor*, alegătorii care au fost martori la activitățile ilegale au fost interogați pentru a oferi detalii despre modul în care a fost organizată fraudă; *analiza documentelor*, au fost analizate listele de alegători și buletinele de vot pentru a identifica discrepanțe; *colectarea dovezilor*, dovezile video de la secțiile de votare au fost examinate pentru a identifica comportamente suspecte.

După finalizarea investigației, mai mulți membri ai grupului au fost acuzați de fraudă electorală, iar pedeapsa a variat de la amenzi la închisoare, în funcție de gravitatea faptei.

Rezultatele alegerilor din orașul „C” au fost contestate, iar instanța a decis anularea acestora, ordonând organizarea unor noi alegeri.

Cazul a generat o reacție negativă din partea opiniei publice, afectând încrederea cetățenilor în procesul electoral și în instituțiile statului.

Cazul de fraudă electorală din orașul „C” subliniază importanța monitorizării și reglementării procesului electoral pentru a asigura alegeri libere și corecte. Implicarea în fraudă electorală nu doar că afectează rezultatele alegerilor, dar subminează și încrederea cetățenilor în democrație. Este esențial ca autoritățile să implementeze măsuri eficiente de prevenire și sancționare a acestor infracțiuni pentru a proteja integritatea procesului electoral.

Impactul infracțiunilor electorale este profund și de lungă durată, afectând nu doar procesul electoral, ci și întreaga structură a societății. Combaterea acestor infracțiuni este esențială pentru consolidarea democrației, promovarea statului de drept și asigurarea unui climat de încredere și stabilitate în rândul cetățenilor.

Este necesară o colaborare eficientă între autorități, organizații non-guvernamentale și societatea civilă pentru a preveni și a combate aceste acte ilegale.

Concluzie. Subiecții infracțiunilor electorale sunt variate și pot include atât indivizi, cât și organizații. Fiecare categorie are un rol specific în procesul electoral și poate influența integritatea alegerilor. Combaterea infracțiunilor electorale necesită o înțelegere clară a acestor subiecți și a modului în care acțiunile lor pot afecta procesul democratic. Este esențial ca autoritățile să implementeze măsuri eficiente de prevenire și sancționare a acestor acte ilegale pentru a asigura alegeri libere și corecte.

Clasificarea și tipologia subiecților infracțiunilor electorale evidențiază diversitatea actorilor implicați în procesul electoral și complexitatea comportamentului acestora. Înțelegerea acestor categorii este esențială pentru dezvoltarea unor măsuri eficiente de prevenire și combatere a infracțiunilor electorale, asigurând astfel un proces electoral corect și transparent. Autoritățile, organizațiile non-guvernamentale și societatea civilă trebuie să colaboreze pentru a proteja integritatea alegerilor și a promova democrația.

Depistarea subiecților infracțiunilor electorale necesită o abordare multidimensională, care să combine monitorizarea, analiza datelor, colaborarea cu instituțiile de aplicare a legii și utilizarea tehnologiei. Prin implementarea acestor metode, autoritățile pot contribui la asigurarea unui proces electoral transparent și corect, protejând astfel democrația și încrederea cetățenilor în instituțiile statului.

Prevenirea infracțiunilor electorale necesită un efort concertat din partea autorităților, organizațiilor non-guvernamentale și a societății civile. Prin implementarea unor măsuri eficiente și prin promovarea unei culturi a integrității și transparenței în procesul electoral, se poate contribui la asigurarea unor alegeri libere și corecte, esențiale pentru funcționarea democrației.

Infracțiunile electorale reprezintă o amenințare serioasă la adresa procesului democratic în Republica Moldova. Combaterea acestor infracțiuni necesită un cadru legislativ solid, o aplicare riguroasă a legii și o colaborare eficientă între autoritățile competente, organizațiile non-guvernamentale și societatea civilă. Prin promovarea transparenței și a responsabilității în procesul electoral, se poate contribui la consolidarea democrației și la asigurarea unui climat de încredere în instituțiile statului.

Referințe bibliografice:

1. Codul electoral al Republicii Moldova nr.325 din 08.12.2022 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.426-427 din 23.12.2022, în vigoare conform ultimelor modificări și ajustări din 25.01.2024 (Legea nr.1 din 18.01.2024);
2. Brînza Sergiu, Botezatu Igor, Analiză de drept penal a infracțiunilor

- prevăzute la art.186 „Furtul” din Codul Penal. În: Revistă Științifică a Universității de Stat din Moldova, Seria “Științe sociale”, 2013, nr.3, p.142, ISSN 1814-3199;
3. Stati Vitalie, Infrațiunea de corupere a alegătorilor (art.1811 CP RM): studiu de drept penal. În: Revista Națională de Drept, nr.3 din 2014, p.7, ISSN 1811-0770.